

УДК 796.85(81)

POZIOM AGRESJI U ZAWODNIKÓW UPRAWIAJĄCYCH CAPOEIRA

Damian KOWALSKI^{1,2},
Oleh RYBAK², Dariusz W. SKALSKI^{1,2}

¹ *Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu
im. Jędrzeja Śniadeckiego, m. Gdańsk, Polska*

² *Lwowski Państwowy Uniwersytet Kultury Fizycznej
im. Iwana Boberskiego, Lwów, Ukraina*

Wstęp. Agresja fizyczna jest naruszeniem pola fizycznego człowieka. Może to być bicie, szarpanie, czy niechciany dotyk. Jest to również wykorzystywanie wizerunku danej osoby bez jej wiedzy w taki sposób, który jej szkodzi [7]. Agresja fizyczna może przybierać formę bezpośrednich lub pośrednich zachowań napastliwych lub destruktywnych. Zachowanie napastliwe jest to zachowanie, które polega na ataku skierowanym na osobę lub grupę osób i prowadzącego zadania im bólu lub wywołania strachu [3]. Z bezpośrednich zachowań napastliwych wyróżnić można zachowania agresywne proste i złożone. Do prostych zachowań należy zaliczyć trącanie, uderzanie, szarpanie. Są to zachowania przybierające formę różnych ruchów poszczególnych części ciała, np. rąk czy nóg, zwykle krótkotrwałych. Agresja może przyjmować także formę złożoną, na którą składa się szereg prostych zachowań napastliwych, które trwają dłużej. Do typowych zachowań napastliwych złożonych należy zaliczyć bójki, pobicia. Agresja fizyczna oprócz zachowań opisanych powyżej obejmuje także zachowania, które

nazywamy destruktywnymi, które mają charakter agresji bezpośredniej i pośredniej [1, 4]. Do bezpośrednich zachowań destruktywnych zalicza się darcie, rzucanie, uderzanie, kopanie i wybuch złości. Natomiast do zachowań pośrednich, polegających na skierowaniu ataku na rzeczy stanowiące własność osoby będącej przedmiotem agresji należą: psucie, brudzenie, niszczenie.

Bezpośredni rodzaj agresji fizycznej jest forma zachowań napastliwych, do których zalicza się:

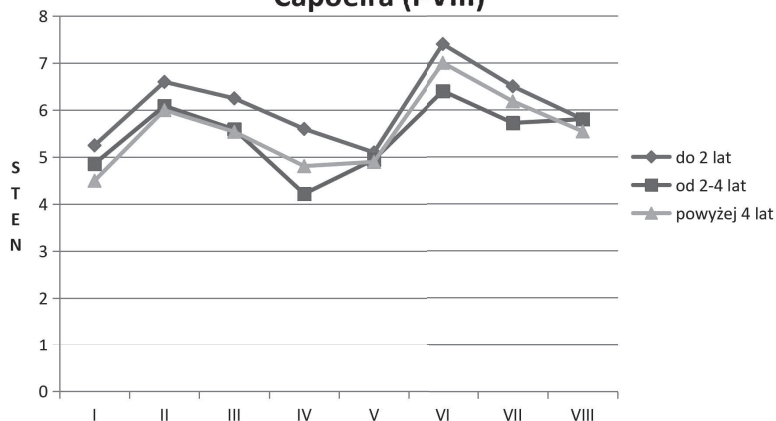
- uderzenie – czyli wykonywanie zamierzonych ruchów w celu zadania bólu osobie będącej przedmiotem agresji;
- trącanie – czynność agresora powodująca zachwianie równowagi, upadek osoby atakowanej;
- szarpanie – napastliwe zachowanie konsekwencją, którego jest niejednokrotne rozdarcie odzieży osoby napastowanej;
- ciągnięcie – zadawanie bólu osobie atakowanej (za uszy, włosy, inne części ciała);
- plucie i gryzienie – atak przy pomocy przedmiotów martwych [4, 7, 10, 11].

Metodologia badań. Celem niniejszej pracy jest zapoznanie się z poziomem agresji u osób trenujących brazylijską sztukę walki – capoeira. Przedmiotem badań jest określenie zależności między stażem zawodniczym a nasileniem poziomu agresji u osób trenujących capoeira.

Wyniki badań. Badania zostały przeprowadzone w lipcu 2022 roku w Toruniu podczas warsztatów grupy Abadá Capoeira Polonia. Badaną populację stanowi grupa sześćdziesięciu czterech osób trenujących w grupie Abadá Capoeira w przedziale wiekowym od 15 do 30 lat. Byli to zarówno mężczyźni jak i kobiety. Badania zostały przeprowadzone anonimowym Inwentarzem Psychologicznym Syndromu Agresji (IPSA) Z.B. Gasia wśród 64 wybranych losowo członków grupy Abadá Capoeira obojga płci w wieku od 15 do 30 lat na temat «Poziom agresji u osób uprawiających capoeira w grupie Abadá Capoeira». Poniżej zostaną scharakteryzowane wyniki osób badanych w poszczególnych skalach Inwentarza Psychologicznego Syndromu Agresji Z. B. Gasia.

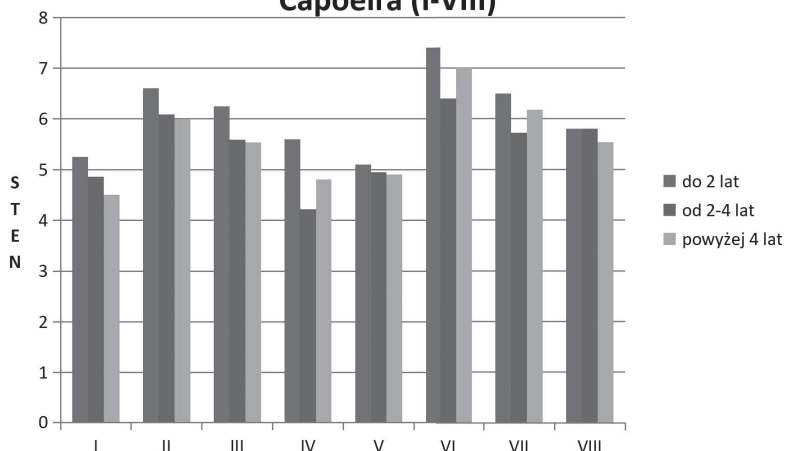
Powyższe skale również pokazały, że staż sportowy u osób uprawiających Capoeira ma wpływ na ich poziom agresji. We wszystkich skalach osoby trenujące poniżej 2 lat charakteryzowały się wyższym

Porównanie poziomu agresji trenujących Capoeira (I-VIII)

Wyk. 3. Średnie wyniki (w stenach) nasilenia syndromu agresji u osób trenujących capoeira z podziałem na stopień zaawansowania – skale I-VIII

Porównanie poziomu agresji trenujących Capoeira (I-VIII)

Wyk. 4. Graficzna prezentacja średnich wyników (w stenach) nasilenia syndromu agresji u osób trenujących capoeira z podziałem na stopień zaawansowania – skale I-VIII

nasileniem syndromu agresji. Wyniki u osób trenujących od 2 do 4 lat, oraz powyżej 4 lat są porównywalne.

Podsumowanie

Rezultaty badań przedstawiają się następująco i ukazują, że sformułowane hipotezy badawcze potwierdziły się. Po przeanalizowaniu wyników badań nasuwają się następujące wnioski.

1. Osoby uprawiające capoeira charakteryzują się niskim poziomem agresji. Biorąc pod uwagę średnią ogólnego poziomu nasilenia syndromu agresji (WO) IPSA Z. B. Gasia, osoby uprawiające capoeira uzyskały średni wynik, który wynosi 4,93 stena.
2. Staż sportowy u osób trenujących capoeira ma wpływ na poziom agresji.

WO (wynik ogólny) nasilenia agresji ogólnej wygląda następująco:

- osoby trenujące do 2 lat - 5,5 stena
- osoby trenujące od 2 do 4 lat - 4,45 stena
- osoby trenujące powyżej 4 lat - 4,9 stena

Osoby, które dopiero zaczynają trenować capoeira uzyskały przeciętny wynik 5,5 stena. Jest on znacznie wyższy od wyniku, który uzyskały osoby trenujące dłuższy czas tą sztukę walki. Trenujący powyżej 4 lat uzyskały wynik 4,9 stena, który jest wyższy od osób, które ćwiczą od 2 do 4 lat, a mianowicie 4,45 stena. Analizując wyniki badań skalach WO, O, S, U, Z jednoznacznie można zauważyć, że we wszystkich osoby trenujące krótko charakteryzują się wyższym poziomem agresji.

Piśmiennictwo

1. Argyle M., *Psychologia stosunków międzyludzkich*. Warszawa 1991. PWN. s. 73
2. Aronson E., Wilson T. D., Akert R. M., *Psychologia społeczna. Serce i umysł*. Poznań 1997, Wydawnictwo Zysk i S-ka. s. 57-65
3. Bielecki J., *Metodologia*. Kraków 1993, Instytut Technologiczny Księży Misjonarzy. s. 62-65
4. Brzeziński J., *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa 1997, Wydawnictwo Naukowe PWN. s. 87-89
5. Dudała J., *Fani - chuligani: rzecz o polskich kinolach: studium socjologiczne*. Warszawa 2004, Wydawnictwo Akademickie «Żak». s. 54
6. Dziubiński Z., *Sport a agresja*. Warszawa, Wydawnictwo AW Warszawa 2007. s. 110-113
7. Jędrzejewski M., *Młodzież a Subkultury*. Warszawa 2003, Wydawnictwo «Żak». s. 4-5

8. Kawula S., *Podkultury młodzieżowe w środowiskach szkolnych i pozaszkolnych*. Toruń 1999, Wydawnictwo Adam Marszałek. s. 21–23
9. Kawula S. (red.), Machel H., *Podkultury młodzieżowe w środowiskach szkolnych i pozaszkolnych*. Toruń 1999, Wydawnictwo Adam Marszałek. s. 20–25
10. Kawula S. (red.), Wasilewska A., *Podkultury młodzieżowe w środowiskach szkolnych i pozaszkolnych*. Toruń 1999, Wydawnictwo Adam Marszałek. s. 103–104
11. Kmicik-Baran K., *Młodzież i przemoc. Mechanizmy socjologiczno-psychologiczne*. Warszawa 1999, Wydawnictwo naukowe PWN. s. 36–38
12. Okoń W., *Elementy dydaktyki Szkoły Wyższej*. Warszawa 1971, Państwowe Wydawnictwo Naukowe. s. 52–56
13. Ostrowski M., *Kibicom wstęp wzbroniony*. [W:] *Polityka* nr. 22. Warszawa 2006. s. 96–99
14. Vasta R., Haith M., Miller S. A., *Psychologia dziecka*. Warszawa 1995, WSiP. s. 54–56
15. Zaczyński W., *Poradnik autora prac seminaryjnych, dyplomowych i magisterskich*. Warszawa 1995, Wydawnictwo «Żak». s. 13–15
16. Zieliński R., *Pamiętnik kibica*. Wrocław 1993. s. 42–45
17. Zimbardo Ph. G., Ruch F. L., *Psychologia i życie*. Warszawa 1996, Wydawnictwo naukowe PWN. s. 71–73